

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVO- VALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2004 vp

Hallituksen esitys vuorotteluvapaalain 4 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä marraskuuta 2004 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen vuorotteluvapaalain 4 §:n muuttamisesta (HE 253/2004 vp).

- hallitusneuvos Raila Kangasperko, työministeriö
- neuvotteleva virkamies Carin Lindqvist-Virtanen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- lakimies Olli Häkkinen, Kansaneläkelaitos
- yhteyspäällikkö Tapio Karsikas, Eläketurvakeskus.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
- Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksen mukaan vuorotteluvapaalakiin ei tässä vaiheessa tehtäisi työeläkelainsäädännön uudistusta vastaavia muutoksia vuorotteluvapaan työhistoriaedellytyksen määrittämiseen.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakiehdotuksen mukaan vuorotteluvapaalakiin ei tehtäisi tässä vaiheessa vuoden 2005 alusta voimaan tulevan uuden työeläkelainsäädännön edellyttämiä muutoksia. Vuorotteluvapaan työhistoriavaatimusten mukainen työ määräytyisi myös vuoden vaihteen jälkeen työeläkelakien tämän hetkisten säännösten mukaan.

Vuorotteluvapaan edellytyksenä on, että henkilö on tehnyt vähintään 10 vuotta työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua perus-

eläkkeen tai muun siihen verrattavan työ- tai virkasuhteeseen perustuvan eläkkeen edellyttämää työtä. Jos vuorottelija on tehnyt edellä tarkoitettua eläkkeeseen oikeuttavaa työtä vähintään 25 vuotta, hän saa vuorottelukorvauksen korotettuna. Vuorottelukorvausta haetaan Kansaneläkelaitokselta tai asianomaiselta työttömyyskassalta, joka tarkastaa, täyttyvätkö lain mukaiset työhistoriaedellytykset.

Työhistorian selvittämiseksi käytetään eläkejärjestelmän työsuhderekisteriä, josta ilmenevät

työsuhteen alkamis- ja päättymisajankohdat. LEL- ja TaEL-aloilla työsuhderekisteriin ei ilmoiteta työsuhteen alkamis- ja päättymispäiviä, vaan ansiot kalenterikuukausittain. Tällöin työhistoriakuukaudet lasketaan jakamalla vuosiansio TEL-vakuutuksen rajamäärällä, joka vuonna 2004 on 229 euroa kuukaudessa.

Eläkeuudistuksen johdosta eläketurvan toimeenpanoa varten kerättävien tietojen sisältö muuttuu. Uudessa eläkejärjestelmässä työnantaja voi valita, ilmoittaako hän nykyisen TEL-tekniikan mukaiset tiedot eli työsuhteen alkamis- ja päättymispäivät ja kalenterivuoden ansiot vai kuukausittain maksetut palkat.

Oletettavissa on, että osa työnantajista siirtyy heti kuukausittaisten ansioiden ilmoittamiseen, ja tämän käytännön odotetaan ajan oloon yleistyvän. Tällöin työsuhteen kestoja koskevat tiedot menettävät luotettavuuttaan, eikä niille voida enää perustaa työhistorian määrittelyä. Uudistuksen jälkeisinä ensimmäisinä vuosina työsuhteilmoitukset säilynevät kuitenkin pitkälti nykyisen kaltaisina. Kun otetaan huomioon, että työhistoria perustuu vielä usean vuoden ajan pääosin vanhan rekisterin aikaisiin tietoihin ja viimeisten vuosien osalta voidaan lisäksi saada tarvittaessa erillisselvityksiä, lienee jonkin aikaa mahdollista noudattaa vanhoja määrittämissääntöksiä. Tavoitteena tulee kuitenkin olla siirtyminen mahdollisimman pian soveltamaan uuden järjestelmän mukaisia sääntöksiä. Perustuslakivaliokunta on työttömyysturvalainsäädännön muuttamisesta antamassaan lausunnossa (PeVL 42/2004 vp) todennut, että sääntelyn

selkeyden ja ymmärrettävyyden näkökulmasta on tärkeää, että valtioneuvoston piirissä ryhdytään pikaisesti toimiin kumottuun eläkelainsäädäntöön kohdistuvien viittausten poistamiseksi. Saadun selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteena onkin yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistella vuoden 2005 aikana hallituksen esitys työhistorian määrittelysääntösten muuttamisesta uuden työeläkelainsäädännön mukaisiksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä eräin lakiteknisin ja kielellisin korjauksin.

Valiokunta yhtyy edellä mainittuun perustuslakivaliokunnan kantaan ja pitää tärkeänä, että hallituksen esitys, jolla työhistorian määrittämiseen liittyvät säännökset muutetaan uuden työeläkelainsäädännön mukaisiksi, saatetaan mahdollisimman pian eduskunnan käsiteltäväksi. Samalla valiokunta korostaa, että työhistorian uuden määrittämisen tulee olla sellainen, joka kohtelee mahdollisimman oikeudenmukaisesti eri aloilla ja tulotasolla sekä erityyppisissä työsuhteissa työskenteleviä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

vuorotteluvapaalain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun vuorotteluvapaalain (1305/2002) 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

4 §

Vuorotteluvapaan työhistoriaedellytys

Vuorotteluvapaan edellytyksenä on, että henkilö on ennen vuorotteluvapaan alkamista tehnyt yhteensä vähintään kymmenen vuotta sel-laista työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa tarkoitetun peruseläkkeen tai muun siihen verrattavan työ- tai virkasuhteeseen perustuvan eläkkeen edellyttämää työtä, joka määräytyy 31 päivänä joulukuuta 2004

voimassa olleiden säännösten mukaan (*poist.*). Aikaa laskettaessa luetaan hyväksi myös työ, jonka henkilö on tehnyt ennen kuin hän on täyt-tänyt 23 vuotta. Jos vuorotteluvapaata on käytet-ty jo kertaalleen, edellä tarkoitettua työtä tulee tehdä viisi vuotta edellisen vuorotteluvapaan päättymisestä.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jukka Gustafsson /sd	Markus Mustajärvi /vas (osittain)
vpj.	Anne Holmlund /kok	Terhi Peltokorpi /kesk
jäs.	Tarja Cronberg /vihr	Leena Rauhala /kd
	Sari Essayah /kd	Paula Risikko /kok
	Susanna Haapoja /kesk	Jukka Roos /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Tero Rönni /sd
	Esa Lahtela /sd	vjäs. Matti Kauppila /vas
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	Arto Satonen /kok (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.